

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ใน 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ทั้ง 98 เล่ม ได้แก่ ประเภทของการวิจัย ระดับของการวิจัย ประเภทของเรื่อง ระดับที่ผลของการวิจัยต้องการ อ้างอิงไปถึง พื้นที่ศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทฤษฎีการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ศึกษา กลุ่มที่ศึกษา เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และคุณภาพของวิทยานิพนธ์ โดยใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบ ความเรียงตั้งแต่ตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 12

ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในช่วงปีการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เฉพาะข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพดีหรือดีมาก ซึ่งมีจำนวน 80 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 81.63 ของจำนวนประชากรที่ศึกษาทั้งหมดในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องสารหรือสื่อ ผู้รับสาร ผลของการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร กาลของข้อค้นพบ นำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย ตั้งแต่ตารางที่ 13 ถึงตารางที่ 14

ส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ ในด้าน เพศ อายุ อาชีพ การได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งจำนวนเงินที่ได้รับทุนอุดหนุน การทำวิทยานิพนธ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงตั้งแต่ตารางที่ 15 ถึงตารางที่ 20

ส่วนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 จำนวน 98 เล่ม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทของการวิจัยของวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	4	4.48
การวิจัยเชิงบรรยาย	82	83.68
การวิจัยเชิงทดลอง	9	9.18
การวิจัยเชิงประจักษ์	-	-
การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยเชิงบรรยาย	2	2.04
การวิจัยเชิงบรรยาย และการวิจัยเชิงประจักษ์	1	1.02
รวม	98	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 การวิจัยเชิงบรรยายมีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 83.68 อันดับรองลงมา คือ การวิจัยเชิงทดลอง คิดเป็นร้อยละ 9.18 และการวิจัยที่มีลักษณะทั้งการวิจัยเชิงบรรยายและการวิจัยเชิงประจักษ์ร่วมกันน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.02 และปรากฏว่าไม่มีการวิจัยเชิงประจักษ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับของการวิจัยของวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยสาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาสภาพหรือลักษณะของตัวแปร	22	22.45
ศึกษาความสัมพันธ์แบบเกี่ยวข้องกับระหว่างตัวแปร/ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร	75	76.53
ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร	1	1.02
รวม	98	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 ระดับของการวิจัยที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์แบบเกี่ยวข้องกับระหว่างตัวแปรหรือการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรมีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 76.53 อันดับรองลงมาเป็นการศึกษาสภาพหรือลักษณะของตัวแปร คิดเป็นร้อยละ 22.45 และมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.02

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทของเรื่องในการทำวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการใช้สื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสาร	33	33.67
ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรม	19	19.40
ประสิทธิผลของสื่อ	8	8.17
อิทธิพลของสื่อ	3	3.06
บทบาทของสื่อ	10	10.20
คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสื่อ	2	2.04
ลักษณะการใช้การสื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารกับปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น หรือการยอมรับนวกกรรม	12	12.24
ลักษณะการใช้การสื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารกับบทบาทของสื่อ	1	1.02
ลักษณะการใช้การสื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารกับประสิทธิผลของสื่อ	1	1.02
ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรมกับประสิทธิผลของสื่อ	1	1.02
ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรมกับอิทธิพลของสื่อ	1	1.02
ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรมกับบทบาทของสื่อ	7	7.14
รวม	98	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาดัตตสาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 เป็นการวิจัยในเรื่องประเภทลักษณะการใช้
การสื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.67 อันดับรองลงมา คือ ปฏิกิริยา
ที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรม คิดเป็นร้อยละ 19.40 และประเภทของเรื่องที่มีผู้ศึกษาน้อยที่สุด
โดยแต่ละรายการมีผู้ศึกษาไว้คิดเป็นร้อยละ 1.02 เท่ากันทั้ง 4 เล่ม ได้แก่ ลักษณะการใช้การ
สื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารกับบทบาทของสื่อ ลักษณะการใช้การสื่อสารหรือพฤติกรรมการ
สื่อสารกับประสิทธิผลของสื่อ ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรมกับอิทธิพลของสื่อและปฏิกิริยา
ที่เกิดขึ้นหรือการยอมรับนวกกรรมกับบทบาทของสื่อ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับที่ผลของการวิจัยต้องการอ้างอิง ไปถึงของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ไม่ได้	43	43.88
ใช้ได้เฉพาะประชากรที่ศึกษา	53	54.08
ใช้ได้กับเฉพาะประชากร 1 กลุ่ม ในจำนวนประชากรที่ศึกษามากกว่า 1 กลุ่ม	2	2.04
รวม	98	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 นั้น ระดับที่ผลของการวิจัยต้องการอ้างอิงไปถึง ใช้ได้เฉพาะกับประชากรที่ศึกษามีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 54.08 และอันดับรองลงมา คือใช้ไม่ได้คิดเป็นร้อยละ 43.88 (รายละเอียดในการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์แต่ละเล่มดูได้จาก ภาคผนวก ง.)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วประเทศ	4	4.08
กรุงเทพมหานคร (ภาคกลาง)	23 (32)	23.47 (32.65)
นครปฐม	3	3.06
นนทบุรี	1	1.02
ปทุมธานี	2	2.04
สมุทรปราการ	1	1.02
สมุทรสาคร	4	4.08
ราชบุรี	3	3.06
กาญจนบุรี	4	4.08
ประจวบคีรีขันธ์	-	-
เพชรบุรี	1	1.02
สมุทรสงคราม	-	-
สุพรรณบุรี	3	3.06
ฉะเชิงเทรา	3	3.06
จันทบุรี	-	-
ชลบุรี	2	2.04
ตราด	-	-
นครนายก	-	-
ปราจีนบุรี	1	1.02
ระยอง	-	-
ชัยนาท	-	-
พระนครศรีอยุธยา	-	-
สระบุรี	1	1.02
สิงห์บุรี	3	3.06

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อ่างทอง	-	-
(ภาคเหนือ)	(13)	(13.27)
อุทัยธานี	-	-
พิษณุโลก	3	3.06
กำแพงเพชร	-	-
ตาก	-	-
พิจิตร	1	1.02
เพชรบูรณ์	-	-
สุโขทัย	-	-
อุดรดิตถ์	1	1.02
เชียงใหม่	6	6.12
เชียงราย	-	-
น่าน	-	-
พะเยา	1	1.02
แพร่	-	-
แม่ฮ่องสอน	-	-
ลำปาง	-	-
ลำพูน	-	-
(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)	(15)	(15.31)
อุดรธานี	-	-
ขอนแก่น	4	4.08
เลย	-	-
สกลนคร	-	-
หนองคาย	-	-
อุบลราชธานี	4	4.08

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ศึกษาในการหาวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กาฬสินธุ์	1	1.02
นครพนม	-	-
มุกดาหาร	-	-
มหาสารคาม	-	-
ยโสธร	-	-
ร้อยเอ็ด	-	-
นครราชสีมา	5	5.10
ชัยภูมิ	-	-
บุรีรัมย์	-	-
ศรีสะเกษ	-	-
สุรินทร์	1	1.02
(ภาคใต้)	(3)	(3.06)
ยะลา	-	-
นราธิวาส	-	-
ปัตตานี	1	1.02
สตูล	-	-
สงขลา	-	-
ชุมพร	1	1.02
นครศรีธรรมราช	-	-
พัทลุง	-	-
สุราษฎร์ธานี	1	1.02
ภูเก็ต	-	-
กระบี่	-	-
ตรัง	-	-
พังงา	-	-

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของพื้นที่ศึกษาในการหาวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ระนอง	-	-
ไม่สามารถระบุได้	8	8.16
รวม	98	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาดัตตศึกษาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีพื้นที่ศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคแล้ว
ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาที่มีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 32.65 อันดับรองลงไปเป็น
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 15.31 และภาคใต้น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.06
เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาที่มีค่าร้อยละสูงสุด
คิดเป็นร้อยละ 23.47 อันดับรองลงไป ได้แก่ เชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 6.12 และอันดับสาม
ได้แก่ นครราชสีมา คิดเป็น ร้อยละ 5.10 ในพื้นที่ภาคกลางรวม 24 จังหวัดนี้ไม่มีจังหวัดที่ไม่เคย
เป็นพื้นที่ศึกษารวม 10 จังหวัดส่วนในพื้นที่ภาคเหนือรวม 16 จังหวัด มีพื้นที่ไม่เคยเป็นพื้นที่ศึกษา
ถึง 11 จังหวัด และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม 17 จังหวัดนี้ไม่มีพื้นที่ไม่เคยเป็นพื้นที่ศึกษา
เลยจำนวน 12 จังหวัด สำหรับพื้นที่ภาคใต้นี้มีจำนวนทั้งสิ้น 14 จังหวัดมีพื้นที่ไม่เคยเป็นพื้นที่
ศึกษาเลยจำนวน 11 จังหวัด

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
ของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	16	16.33
กระทรวงมหาดไทย	7	7.14
กระทรวงศึกษาธิการ	21	21.43
กระทรวงสาธารณสุข	14	14.29
กระทรวงกลาโหม	5	5.10
กระทรวงอุตสาหกรรม	1	1.02
กระทรวงคมนาคม	3	3.06
กระทรวงพาณิชย์	-	-
กระทรวงการคลัง	-	-
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน	-	-
สำนักนายกรัฐมนตรี	3	3.06
กระทรวงยุติธรรม	-	-
กระทรวงการต่างประเทศ	-	-
ทบวงมหาวิทยาลัย	7	7.14
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงมหาดไทย/กระทรวงสาธารณสุข/ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน	1	1.02
อื่น ๆ	19	19.39
ระบุไม่ได้	1	1.02
รวม	98	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่มีค่าร้อยละ
ที่สุดคือกระทรวงศึกษาธิการ คิดเป็นร้อยละ 21.43 อันดับรองลงมาได้แก่ หน่วยงานอื่น ๆ คิดเป็น

ร้อยละ 19.39 สำหรับหน่วยงานที่ไม่มีการวิจัยเกี่ยวข้องโดยตรงด้วยเลมมี 5 หน่วยงาน ได้แก่
 กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
 กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัย
 ของวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนากิจ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม	36	36.74
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอดและเข้าหัส	5	5.10
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์	3	3.06
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	1	1.02
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์	11	11.22
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอดและเข้าหัส	11	11.22
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอด และเข้าหัส/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์	1	1.02
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอด และเข้าหัส/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	5	5.10
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์/พฤติกรรมการสื่อสารเชิง ปรับทางสังคม	6	6.12
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	10	10.20
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอดและเข้าหัส/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	1	1.02
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอดและเข้าหัส/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์	1	1.02
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	1	1.02
พฤติกรรมการสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรม/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงพฤติกรรมการถอด และเข้าหัส/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์/พฤติกรรมการสื่อสารเชิงปรับทางสังคม	1	1.02
รวม	98	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยน้อมหมายอดีตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 นำทฤษฎีสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรมมาใช้
ในการวิจัยมีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 36.74 อันดับรองลงมาได้แก่ การนำทฤษฎีสื่อสาร
2 ทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน ได้แก่ ทฤษฎีสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรมใช้ร่วมกับทฤษฎีสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์
คิดเป็นร้อยละ 11.22 และทฤษฎีสื่อสารเชิงระบบพฤติกรรมใช้ร่วมกับทฤษฎีสื่อสารเชิงพฤติกรรม
การถอดและเข้ารหัสคิดเป็นร้อยละ 11.22 เท่ากัน

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ศึกษาในการหาวิทยาลัยน้อม
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
[แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ]	[94]	[94.00]
สมาชิกในโครงการ/สหกรณ์/กลุ่ม/นิคม หรือองค์กรอื่น	17	17.00
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา/เยาวชน	9	9.00
ครู/อาจารย์/ผู้บริหารการศึกษา	5	5.00
ผู้ปกครองนักเรียน/ผู้ปกครองเด็กเล็ก	2	2.00
ประชาชนทั่วไป	48	48.00
(ชาวจีน)	(1)	(1.00)
(ชาวเขา)	(1)	(1.00)
(ชาวไทยมุสลิม)	(1)	(1.00)
(ชาวพื้นเมือง)	(11)	(11.00)
(ชาวกรุงเทพมหานคร)	(3)	(3.00)
(สตรีวัยเจริญพันธุ์)	(12)	(12.00)
(สตรีวัยอื่น ๆ)	(2)	(2.00)
(ผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม)	(11)	(11.00)
(ผู้ประกอบการอาชีพอุตสาหกรรม)	(3)	(3.00)
(ผู้รับบริการของทางราชการ)	(3)	(3.00)
เจ้าหน้าที่/ข้าราชการ/ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ทางราชการ	12	12.00
(กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการสภาตำบล)	(2)	(2.00)

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรที่ศึกษาในการหาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
(คํารวจ/ทหาร)	(3)	(3.00)
(เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน/โครงการ)	(4)	(4.00)
(วุฒิสมาชิก)	(1)	(1.00)
(ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร)	(1)	(1.00)
(ทันตแพทย์)	(1)	(1.00)
[แหล่งข้อมูลหุคดียุค]	[6]	[6.00]
หนังสือพิมพ์รายวัน	3	3.00
นิตยสารผู้หญิง	1	1.00
เนื้อหาของข่าวโทรทัศน์	2	2.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีค่าร้อยละในการศึกษาประชากรจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.00 โดยเป็นประชาชนทั่วไปมากเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 48.00 ซึ่งเมื่อพิจารณาจะพบว่าได้แก่ เกษตรกรและชาวชนบทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22 อันดับรองลงมาได้แก่ สมาชิกในโครงการ/สหกรณ์/กลุ่ม/นิคม/องค์การต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 17.00 และที่น้อยที่สุดได้แก่ การศึกษาประชากรจากแหล่งหุคดียุคที่เป็นนิตยสารผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 1.00 เช่นเดียวกับการศึกษาเนื้อหาของข่าวโทรทัศน์ที่คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มที่ศึกษาของวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาจากประชากร	13	13.27
ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดย	83	84.69
สุ่มแบบหราบค่าความน่าจะเป็น	(42)	(42.86)
สุ่มอย่างง่าย	[19]	[19.38]
สุ่มอย่างมีระบบ	[2]	[2.04]
สุ่มแบบแยกกลุ่ม	[2]	[2.04]
สุ่มแบบแยกประเภท	[1]	[1.02]
สุ่มแบบหลายขั้นตอน	[18]	[18.37]
เลือกตัวอย่างแบบไม่หราบค่าความน่าจะเป็น	(41)	(41.84)
ตามความบังเอิญ	[5]	[5.10]
แบบโควต้า	[1]	[1.02]
แบบเจาะจง	[34]	[34.69]
ตามความสะดวก	[1]	[1.02]
ศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ	2	2.04
	-	-
รวม	98	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีค่าร้อยละในการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.69 โดยจำแนกเป็นการสุ่มแบบหราบค่าความน่าจะเป็น คิดเป็นร้อยละ 42.86 ซึ่งเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกับการเลือกตัวอย่างแบบไม่หราบค่าความน่าจะเป็น คิดเป็นร้อยละ 41.84 ในการสุ่มแบบหราบค่าความน่าจะเป็นนี้ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ

19.30 ซึ่งใกล้เคียงกับการสุ่มแบบหลายชั้นคนที่คิดเป็นร้อยละ 18.37 สำหรับการเลือกตัวอย่างแบบไม่ทราบค่าความน่าจะเป็น เป็นแบบเจาะจงมีค่าร้อยละสูงสุด คือร้อยละ 34.69 ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุด เมื่อพิจารณาจากการสุ่มทั้งแบบทราบค่าความน่าจะเป็นและแบบไม่ทราบค่าความน่าจะเป็น ส่วนที่ใช้น้อยที่สุดได้แก่ การศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 2.04

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลของ
วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แบบบันทึกข้อมูล	-	-
แบบสังเกต	-	-
แบบสัมภาษณ์	9	9.19
แบบทดสอบ	2	2.04
แบบสอบถาม	75	76.53
แบบสำรวจ	-	-
แบบวัด	-	-
แบบประเมิน	-	-
แบบทดสอบและแบบสอบถาม	4	4.08
แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	2	2.04
แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบ	1	1.02
อื่น ๆ	4	4.08
ไม่ใช่เครื่องมือ	1	1.02
รวม	98	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีค่าร้อยละของการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 76.53 อันดับรองลงมาได้แก่ แบบสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 9.19 เครื่องมือที่ไม่มีนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเลยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต แบบสำรวจ แบบวัด และแบบประเมิน

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของ
วิทยานิพนธ์มหบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
วิเคราะห์เนื้อหา	8	2.57
สถิติภาคบรรยาย	(125)	(40.20)
ความถี่ ร้อยละ อัตราส่วน	97	31.19
การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการวัดการกระจาย	23	7.40
การวัดความสัมพันธ์	5	1.61
สถิติภาคสรุปอ้างอิง	(178)	(57.23)
การทดสอบค่าที	36	11.56
การทดสอบค่าซี	4	1.29
การทดสอบค่าเอฟ (การทดสอบค่าความแปรปรวน)	-	-
การทดสอบสหสัมพันธ์	47	15.11
การวิเคราะห์ถดถอย	8	2.57
การวิเคราะห์เส้นทาง	3	0.96
การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ	40	12.86
การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม	2	0.64
การวิเคราะห์ตัวประกอบ	1	0.32
การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม	-	-
การวิเคราะห์แนวโน้ม	-	-
การทดสอบค่าสถิตินอนพาราเมตริกต่าง ๆ ได้แก่	1	0.32
การทดสอบความลุ่ม	-	-
การทดสอบมัชยฐาน	-	-
การทดสอบเกี่ยวกับเครื่องหมายแสดงความแตกต่าง	[1]	[0.32]
การทดสอบผลรวมของอันดับ	-	-
วิธีสหสัมพันธ์อันดับ	-	-
รวม	311	100

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ปีการศึกษา 2523-2529 มีค่าร้อยละของการใช้สถิติภาคสรุป อ้างอิงสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.23 โดยวิธีการทดสอบสหสัมพันธ์มีค่าร้อยละสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.11 และการวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเป็น อันดับรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 12.86 ส่วนการทดสอบค่าสถิตินอนพาราเมตริกที่ใช้ ได้แก่ การทดสอบเกี่ยวกับเครื่องหมายแสดงความแตกต่างมีน้อยที่สุด เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ ตัวประกอบคือ คิดเป็นร้อยละ 0.32 และอันดับรองลงมาได้แก่ สถิติภาคบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 40.20 โดยใช้ความถี่ ร้อยละ อัตราส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.19 รองลงไปก็ใช้วิธีการวัด แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการวัดการกระจายคิดเป็นร้อยละ 7.40 สำหรับเทคนิคทางสถิติที่ไม่มี การนำมาใช้เลยอยู่ในส่วนของสถิติภาคอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าเอฟ ในการทดสอบค่าความ แปรปรวน การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม การวิเคราะห์แนวโน้ม และการทดสอบสถิติ ค่านอนพารา- เมตริกในส่วนที่ใช้วิธีการทดสอบความถี่ การทดสอบมัธยฐาน การทดสอบผลรวมของอันดับ และวิธีสหสัมพันธ์อันดับ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของคุณภาพของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ดีมาก	16	16.33
ดี	64	65.30
พอใช้ (ผ่าน)	18	18.37
รวม	98	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนา การ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีค่าร้อยละของวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพดี จำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.30 อันดับรองลงมาได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพพอใช้ (ผ่าน) คิดเป็นร้อยละ 18.37 .

ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523 - 2529 มีคุณภาพดีหรือดีมาก
จำนวน 80 เล่ม

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและอัตราส่วนร้อยละของข้อค้นพบที่มีคุณภาพดีและดีมาก
ของวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ผู้ส่งสาร</u>	(8)	(7.62)
ความน่าไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือของผู้รับส่งสาร	6	5.71
คุณสมบัติหรือคุณลักษณะอื่น ๆ ของผู้ส่งสาร	1	0.95
บทบาทของผู้ส่งสาร	1	0.95
<u>สาร</u>	(5)	(4.76)
การให้ความรู้หรือการเสนอเนื้อหา	4	3.81
ความต้องการด้านเนื้อหา	1	0.95
<u>ช่องสารหรือสื่อ</u>	(33)	(31.43)
สื่อบุคคล	11	10.48
สื่อมวลชนเฉพาะวิทยุและวิทยุโทรทัศน์	8	7.62
สื่อผสม	7	6.67
สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ	4	3.81
สื่อสิ่งพิมพ์	3	2.86
<u>ผู้รับสาร</u>	(34)	(32.38)
คุณสมบัติของผู้รับสารส่วนที่ เกี่ยวข้องกับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม	12	11.43
พฤติกรรมกำรับสาร	15	14.29
ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร	7	6.67
<u>ผลของการสื่อสาร</u>	(8)	(7.62)
คุณลักษณะของนากรรมที่มีผลต่อการสื่อสาร	2	1.90
รูปแบบหรือลักษณะของสื่อที่มีผลต่อการสื่อสาร	2	1.90
ลักษณะการเปิดรับสารที่ เกี่ยวข้องกับผลของการสื่อสาร	4	3.81

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อค้นพบที่มีคุณภาพดีและดีมาก
ของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>กระบวนการสื่อสาร</u>	(17)	(16.19)
การศึกษาแบบจำลอง รูปแบบหรือโครงสร้างของการสื่อสาร	7	6.67
การศึกษาการเผยแพร่ การถ่ายทอด หรือการแสวงหาข่าวสาร	8	7.62
การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสาร	2	1.90
รวม	105	100

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่มีคุณภาพดี-
ดีมาก สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529
มีค่าร้อยละของข้อค้นพบในเรื่องเกี่ยวกับผู้รับสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.38 อันับรองลงมา
เป็นเรื่องเกี่ยวกับช่องสารหรือสื่อ คิดเป็นร้อยละ 31.43 และเป็นเรื่องเกี่ยวกับสารน้อยที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 4.76

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของกาลของข้อความรู้ ของวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิตที่มีคุณภาพดีหรือดีมาก สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อดีต	4	5.00
ปัจจุบัน	64	80.00
อนาคต	-	-
อดีตและปัจจุบัน	6	7.50
ปัจจุบันและอนาคต	1	1.25
อดีต ปัจจุบัน และอนาคต	5	6.25
รวม	80	100

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่มีคุณภาพดีหรือดีมาก สาขา
วิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 มีกาลของข้อความรู้
ที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 อันดับรองลงมาได้แก่ อดีตและปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ
7.50 ที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ ปัจจุบันและอนาคตมีเพียงร้อยละ 1.25 ส่วนที่ไม่มีเลยคือ กาลของ
ข้อความรู้ที่เป็นอนาคต

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์รายละเอียดของข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่มี
คุณภาพดีและดีมาก สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529

1. การศึกษาเกี่ยวกับผู้ส่งสาร มีรายละเอียดของข้อความรู้จำนวนได้ 3
ลักษณะดังนี้

- 1.1 ความน่าไว้วางใจของผู้ส่งสาร
- 1.2 คุณสมบัติ/คุณลักษณะอื่น ๆ ของผู้ส่งสาร
- 1.3 บทบาทของผู้ส่งสาร

1.1 ความน่าไว้วางใจของผู้ส่งสาร

กรรณิการ์ โอมุเต (2525) และพิมพ์จันทร์ ใจวงศ์ (2526)

พบว่าความน่าไว้วางใจในผู้ส่งสารเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้มากที่สุด นอกจากนี้จากการศึกษาของกรรณิการ์ โอมุเต พบว่าอันดับรองลงมาเป็นลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคลและความกระตือรือร้นในผู้ส่งสาร ส่วนตัวแปรอื่น คือ ทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ความบ่อยครั้งในการสื่อสารของประชาชน และความสามารถในตัวผู้ส่งสาร ตัวแปรแต่ละตัวที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการยอมรับน้อย ไม่ถือเป็นตัวแปรสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับ ส่วนพรลสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ (2525) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรในเขตวังสิดและไค้สำปไว้ ดังนี้ ผู้ส่งสารที่มีอายุน้อยมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่าผู้ส่งสารที่มีอายุมาก ผู้ส่งสารเพศหญิงมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่าผู้ส่งสารเพศชาย ผู้ส่งสารที่ไม่แต่งเครื่องแบบมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่าผู้ส่งสารที่แต่งเครื่องแบบ ผู้ส่งสารที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมในการประชุมชี้แจงมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่าผู้ส่งสารที่มีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมในการประชุมชี้แจง โดยอิทธิพลที่มีต่อความน่าเชื่อถือข้างต้นเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารที่มาจากกามีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมในการประชุมชี้แจง การแต่งเครื่องแบบ การเป็นผู้ที่มีอายุมาก และการเป็นเพศชาย สำหรับองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารตามความคิดเห็นของเกษตรกรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญตามลำดับดังนี้ คือ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับคุณสมบัติในตัวผู้ส่งสาร (Qualification Factors) 2 องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ลึกซึ้งปลอดภัย (Safety Factors) 3 องค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity Factors) 4 องค์ประกอบเกี่ยวกับความคล่องแคล่ว (Dynamism Factors)

1.2 คุณสมบัติ/คุณลักษณะของผู้ส่งสาร

คุณสมบัติของผู้ส่งสารมีผู้ศึกษาจาก หมู่บ้านที่เป็นเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ กิ่งอำเภอเสนางคนิคม จ.อุบลราชธานี สำปได้ดังนี้ (มนูเนตร โกมลัตต์, 2524) ผู้นำโดยธรรมชาติมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือความเชื่อมั่นตนเองสูงกว่า มีการเข้าถึงสื่อมวลชนมากกว่า มีลักษณะสากลหรือลักษณะระหว่างท้องถิ่นมากกว่า มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากกว่า มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างและมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ตามความคิด อธิษฐ์ พนมศิริ (2527) พบว่า คุณลักษณะของผู้จัดการศูนย์วิชาการเคลื่อนที่ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้จัดการศูนย์วิชาการเคลื่อนที่ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1 การทำงานเพื่อประโยชน์หรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2 ความพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วง 3 ความสามารถในการทำให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และรู้จักนวัตกรรมด้วยตนเอง 4 ความสามารถในการแสวงหาและใช้ผู้นำทางความคิด 5 ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 6 การทำให้เข้ากันได้ระหว่างความต้องการของกลุ่มเป้าหมายกับนวัตกรรม 7 ความสามารถในการเข้าใจ

กลุ่มเป้าหมาย 8 ลักษณะที่คล้ายคลึงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับกลุ่มเป้าหมาย บุคลากร มั่งทอง (2525) ได้ศึกษาคุณสมบัติของผู้ส่งสารตามที่เสนอของเกษตรกรโครงการเกษตรกรรม จอมทอง จ. เชียงใหม่ ไว้ว่า คุณสมบัติสำคัญ 3 ประการที่เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร คือ ความตรงต่อเวลาเป็นลำดับหนึ่ง ความชำนาญในการส่งเสริมการเกษตรเป็น ลำดับรอง และกามีประสบการณ์ด้านการเกษตรเป็นลำดับสุดท้าย และต้องการเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีอายุระหว่าง 30-34 ปีมากที่สุด พิมพ์จันทร์ ใจวงศ์ (2526) ได้ศึกษาสมาชิกสหกรณ์นิคม ตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ความพยายามของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม คุณลักษณะที่เหมือนกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริม กับสมาชิกสหกรณ์นิคมและการยอมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการเปลี่ยนแปลงมีความ สัมพันธ์กับการยอมรับวิหยาการแผนใหม่ โดยความน่าเชื่อถือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับ มากที่สุด รองลงมาคือตัวแปรเกี่ยวกับการยอมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนเปลี่ยนแปลงและ ความพยายามของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

1.3 บทบาทของผู้ส่งสาร

นิธิ สตะเวทิน (2524) ได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ ไทรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ถึงบทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาด พบว่าครูในอำเภอ ไทรกพระส่วนใหญ่เคยมีบทบาท ในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องนี้ ครูหญิง ครูสูงอายุ และครูที่สอนสุขศึกษา ไม่ได้มีบทบาทมากกว่าครูชาย ครูที่มีอายุน้อย และครูที่ไม่ได้สอนสุขศึกษา ตามลำดับครูที่ใช้สื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อ โทรทัศน์ และภาพยนตร์มีบทบาท ในการเผยแพร่แก่ประชาชน มากกว่าครูที่ใช้สื่อมวลชนน้อย เช่นเดียวกับครูที่มีทัศนคติสนับสนุนการมีบทบาท ในการเผยแพร่ก็จะมี บทบาท ในการเผยแพร่ความรู้มากกว่าครูที่มีทัศนคติสนับสนุนค่า

2. สาร

มีการศึกษาและรายงานรายละเอียดของข้อค้นพบเกี่ยวกับสาร จำนวนได้

2 ประเภท ดังนี้

- 2.1 การให้ความรู้หรือการเสนอเนื้อหา
- 2.2 ความต้องการด้านเนื้อหา

2.1 การให้ความรู้หรือการเสนอเนื้อหา

อัญชลี จารุสมบัติ (2526) ได้ศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อ การพัฒนาแนวความคิดใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีการทำให้การทำแห้งถูกต้องตามกฎหมาย พบว่า หนังสือพิมพ์สยามรัฐซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพมีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการทำแห้งใน ปริมาณมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทแพร่หลายทั่วไป โดยไทยรัฐมีแนว โหมด การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการทำแห้งอย่างเป็นกลาง ในขณะที่สยามรัฐมีแนว โหมด การเห็นด้วยหรือ สนับสนุนการทำแห้ง ส่วนพนิต กุลศิริ (2528) ได้วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ

ได้แก่ มติชน สยามรัฐ มาตุภูมิ เติลินิวส์ ไทยรัฐ คาวสยาม บ้านเมือง และแนวหน้า พบว่ามีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกาพัฒนาสตรีเป็นปริมาณเนื้อที่น้อยมากเมื่อเทียบกับการเสนอเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งฉบับ โดยเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกาพัฒนาสตรีตามที่กล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) และแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2522-2524) ได้ครบทุกด้านโดยเสนอเนื้อหาด้านการมีส่วนร่วมในสังคมของสตรีมากที่สุด การเสนอเนื้อหาด้งกล่าวเสนอในลักษณะที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านลบและเนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านบวกตามลำดับ สำหรับเนื้อหาด้านอื่นนั้น ชฎา เปรมโยธิน (2527) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าหนังสือพิมพ์รายวัน 10 ชื่อฉบับได้แก่ มติชน สยามรัฐ แนวหน้าบ้านเมือง ไทยรัฐ เติลินิวส์ มหาชัย เติลินิวส์ และข่าวไทยมีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกาพัฒนาเด็กและเยาวชนสอดคล้องตามเจตนารมณ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) ครบทุกด้าน โดยมีลักษณะการใช้ภาษาในหน้าสำหรับเด็กและเยาวชนพบว่าส่วนใหญ่มีความเหมาะสม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ความผิดพลาดที่พบคือการสะกดกวางันต์ผิดพลาด ความบกพร่องของผู้พิสูจน์อักษร และความไม่รู้ของผู้เขียน นอกจากนี้คือการใช้คำศัพท์หนังสือสำนวนต่างประเทศแทนที่จะใช้คำในภาษาไทย ส่วนลักษณะแนวโน้มในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกาพัฒนาเด็กและเยาวชน และค่านิยมที่พึงประสงค์ของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 10 ชื่อฉบับมีความสอดคล้องกันคือต่างให้ความสำคัญกับเนื้อหาด้านใดด้านหนึ่งมากเป็นพิเศษเหมือนกัน เช่น หนังสือพิมพ์ทุกชื่อฉบับต่างเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกาพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านสติปัญญาและความสามารถพื้นฐานมีปริมาณความถี่สูงสุดเป็นอันดับหนึ่งเหมือนกันหมด เนื้อหาสำหรับนิตยสารด้งมีการศึกษานิตยสารผู้หญิง 6 ชื่อฉบับ ที่ได้รับความนิยมและยอดจำหน่ายค่อนข้างสูง ในปี พ.ศ. 2528 อุบลารณ ปิติพัฒนะ โมภิต, (2529) พบว่ามีปริมาณการเสนอความรู้ "การเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์มากที่สุด"

2.2 ความต้องการด้านเนื้อหา

ผู้อ่านนิตยสารทั้ง 6 ชื่อฉบับ (อุบลารณ ปิติพัฒนะ โมภิต, 2529) มีความต้องการด้านเนื้อหา เรียงตามลำดับดังนี้ 1 ค้านการเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์ 2 ค้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3 ค้านการรับรู้เข้าใจวัฒนธรรมและประเพณีสังคม

3. ช่องสาร/สื่อ

การศึกษาเรื่องช่องสารหรือสื่อ จำแนกประเภทได้ 5 ประเภท ดังนี้

- 3.1 สื่อบุคคล
- 3.2 สื่อมวลชนเฉพาะสื่อวิทยุและสื่อวิทยุโทรทัศน์
- 3.3 สื่อผสม
- 3.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 3.5 สื่อสิ่งพิมพ์

3.1 สื่อบุคคล

ทัศนาวดี สุขารมณ์ (2524) ได้ศึกษาการยอมรับการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวและแบบถาวรของสตรีผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบว่า สตรีที่มารับบริการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวและแบบถาวรมีแนวโน้มจะได้รับข่าวสารครั้งแรกจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน และแหล่งข่าวสุดท้ายที่มีส่วนในการจูงใจในการยอมรับการคุมกำเนิดของผู้รับบริการแบบถาวร คือผู้รับบริการไปแล้ว ส่วนของผู้รับบริการแบบชั่วคราวคือบุคลากรทางการแพทย์ และผู้รับบริการมักเชื่อข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวจากแพทย์/บุคลากรทางการแพทย์ ส่วนข่าวสารทั่วไปมักเชื่อจากญาติ สำหรับความรู้และแหล่งที่มาของความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวพบว่าผู้รับบริการส่วนใหญ่ได้รับจากญาติมากที่สุดและจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด อิศาศาว ภักดี (2525) ได้ศึกษาบทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกึ่งกำมกรวมของสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งกำมกรวมของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทมากที่สุดในการชักจูงใจสมาชิกให้เลี้ยงกึ่งกำมกรวม ทำให้สมาชิกตัดสินใจยอมรับการเลี้ยงกึ่งกำมกรวมและยืนยันการตัดสินใจของสมาชิกในการเลี้ยงกึ่งกำมกรวม บทบาทของสื่อบุคคลจากการศึกษาของ อิศาศาว ภักดี และทัศนาวดี สุขารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติมา ตารามถ (2527) เรื่องการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูเป็นสื่อบุคคลที่ผู้ปกครองนักเรียนคาดหวังจะหาการสื่อสารด้วยหากเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน นอกจากนี้ได้มีการศึกษาพบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีผลต่อการแก้ไขความขัดแย้งในการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำในจังหวัดกาญจนบุรีมากที่สุด รองลงไปคือสื่อวิทยุกระจายเสียงและการใช้ข่าวแจกสื่อมวลชนตามลำดับ (ธาศรี รุ่งเจริญ, 2527)

3.2 สื่อมวลชนเฉพาะสื่อวิทยุและวิทยุโทรทัศน์

3.2.1 บทบาทของสื่อวิทยุ

3.2.1.1 ในการให้ความรู้

จากการศึกษาของทัศนาวดี สุขารมณ์ (2524) ในเรื่องการวางแผนครอบครัวดังกล่าว ปรากฏว่า วิทยุเป็นสื่อชนิดเดียวที่ผู้รับบริการการวางแผนครอบครัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เคยได้รับข่าวสารเรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าสื่ออื่น ๆ และในสื่อมวลชนทั้ง 4 ประเภท สื่อวิทยุเป็นสื่อที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในการก่อให้เกิดการยอมรับแต่ปรากฏว่า 1/4 ของผู้มารับบริการมักไม่เชื่อสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นข่าวสารการวางแผนครอบครัวหรือข่าวทั่วไป และจากการศึกษาของ อิศาศาว ภักดี (2525) พบว่า ผู้รับ [นากรรม] เริ่มมีความถี่ในการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล ส่วนผู้รับ [นากรรม] เข้าใจความถี่ในการเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน

3.2.1.2 ในการแก้ไขความขัดแย้ง

ธাত্রี รุ่งเจริญ (2527) ได้ศึกษาการใช้สื่อวิทยุ

กระจายเสียงในการแก้ไขความขัดแย้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการแก้ไขความขัดแย้งเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำในจังหวัดกาญจนบุรี ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (ก.ฟ.ผ.) ปรากฏผลดังนี้คือ ก.ฟ.ผ. ใช้สื่อวิทยุในการแก้ไขความขัดแย้งในการจัดหารายการวิทยุโดยนำเสนอเนื้อหาที่มี 2 ลักษณะ คือ เป็นการมุ่งผลที่จะแก้ไขความขัดแย้งโดยตรงด้วยการเสนอข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิด และอีกลักษณะหนึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตไฟฟ้า และการใช้วิทยุเพื่อแก้ไขความขัดแย้งนี้ใช้ ในลักษณะช่วยเสริมการใช้สื่ออื่น ๆ เพราะสื่อวิทยุมีประสิทธิภาพในการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังมากกว่าที่จะ เปลี่ยนความคิดของคน การแก้ไขความขัดแย้งนี้จึงเป็นลักษณะของการเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ประสานกันอย่างมีระบบตามคุณสมบัติและขีดความสามารถของสื่อ

3.2.1.3 ในการพัฒนาประเทศ

รัชสี จันทาโท (2525) ได้ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ผ่านการ

อบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงจากโรงเรียนกรมประชาสัมพันธ์ พบว่าเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเห็นด้วยกับหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ ส่วนสมมติฐานที่ว่าเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงได้ปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศ สมมติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยัน เช่นเดียวกับสมมติฐานข้ออื่น ที่ไม่ได้รับการยืนยันได้แก่ "ไม่มีความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศของเจ้าหน้าที่ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง

3.2.2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของสื่อวิทยุ

เกษตรกร ในจังหวัดชลบุรีฟังรายการวิทยุทางสถานีวิทยุ

ป.ช.ส. 8 ร้อยละ 58.4 และเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อรายการเกษตรกรทางสถานีวิทยุดังกล่าว โดยให้ความเห็นว่าได้รับประโยชน์พอสมควรและค่อนข้างมาก นำไปปรับปรุงอาชีพตนได้

และค่าใช้จ่ายในการให้ข่าวสารทางเกษตรทางสถานีวิทยุ ป.ช.ส. 8 ในชลบุรีเป็นเงิน 5.48 บาท/ครัวเรือน/ปี เมื่อเปรียบเทียบกับงบรายจ่ายประจำปี 2524 ของรัฐบาลที่ลงทุนด้าน

การเกษตรจำนวน 366 บาท/หัว/ปี และค่าใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีปี 2524 เท่ากับ 120 บาท/ครัวเรือน/ปี จึงนับเป็นการลงทุนที่น้อยมาก

(พิบูล ภูมิสุตธินันท์, 2525) สำหรับความต้องการวิทยุเพื่อการศึกษาของประชาชน

ในเขตเมืองและชตชนบทในจังหวัดพิษณุโลกนั้น สมมิตร โชติแก้ว (2524) ได้พบว่าประชาชนในเขตเมืองส่วนใหญ่เลือกฟังรายการโดยหมุนคนสั้นไปเรื่อย ๆ ฟังเพื่อติดตามข่าวสารช่วงเวลา

6.00-9.00 น./18.01-21.00 น. ฟังที่บ้านขณะทำงานอื่น ไปค่าย ชอบฟังเพลงไทยสากล

ละครวิทยุ ข่าวการเมืองและการศึกษา ต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันตนเองและทรัพย์สิน

การทำอาหารและขนม ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า ฯลฯ ชอบผู้ดำเนินรายการเพศชาย
วัยกลางคน พูดคุยเป็นกันเองกับผู้ฟัง โดยมีสาระแทรกอารมณ์ขันบ้าง ส่วนประชาชนในเขตชนบท
ส่วนใหญ่เลือกฟังโดยหมุนคลื่นไปเรื่อย ๆ เช่นกัน และฟังเพื่อความบันเทิง รับฟังช่วงเวลา
6.00-9.00 น. และ 16.01-18.00 น. ฟังที่บ้านขณะทำงานอื่นไปด้วย ชอบฟังเพลงลูกทุ่ง
ละครวิทยุ ข่าวท้องถิ่น และรายการส่งเสริมการเกษตร โดยต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมาย
ป้องกันตนเองและทรัพย์สิน การวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวและความเคลื่อนไหวของ
ราคาสินค้า ฯลฯ ชอบผู้ดำเนินรายการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชาชนในเขตเมือง

3.2.3 บทบาทของสื่อโทรทัศน์

โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารในลักษณะของการให้
สถานการณ์แก่บุคคลมากกว่าการทำหน้าที่หลัก คือการให้ข่าวสารความรู้แก่ประชาชน การเสนอข่าว
เกี่ยวกับหัวข้อหรือปัญหาต่าง ๆ เพื่อการรับรู้ หรือเพื่อความเข้าใจของประชาชนในประเด็น
ดังกล่าวมีน้อยมาก ลักษณะของข่าวโทรทัศน์ในการกำหนดความระต่าง ๆ ให้กับประชาชนยังเป็นไป
รูปของข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคล ผลงานของบุคคล กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น
หรือจากผู้บริหารไปสู่ประชาชนมากกว่าจะเน้นถึงการรับรู้ ความเข้าใจของประชาชนขึ้นมาสู่
ผู้บริหาร (ปราโมช รัชนีจ, 2525)

3.3 สื่อผสม

3.3.1 บทบาทของสื่อผสมในการให้ความรู้ หักคนคิด

และการปฏิบัติ

เพ็ญศรี วงศ์โรจน์กุล (2524) ได้ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 4 จังหวัดขอนแก่น พบว่าสื่อบุคคล สื่อวิทยุกระจายเสียง ป้ายประกาศ
และเสียงตามสาย มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามลำดับ และ
สื่อต่าง ๆ ดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันต่อการเปิดรับสารของสตรีที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา
ฐานะทางเศรษฐกิจ ภูมิสำเนา และจำนวนบุตรแตกต่างกัน ส่วนประยงค์ สันตกิจ (2527)
ได้ศึกษาบทบาทของสื่อและรูปแบบของสื่อที่มีต่อการเข้าเป็นสมาชิกร้านสหกรณ์กลุ่มวิทยาลัยครู
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารให้บุคคลสมัครเข้าเป็น
สมาชิกต่างกัน สื่อบุคคลมีบทบาทมากกว่าสื่อเฉพาะกิจและสมาชิกที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อมากชนิด
กว่ามีความรู้ในหลักวิธีการสหกรณ์ร้านค้ามากกว่าสมาชิกที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อชนิดเดียว
แต่ดวงทิพย์ วาพันธ์ (2524) กลับพบว่า สตรีในหมู่บ้าน 1 ตำบลศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่ได้รับการปลูกฝังโภชนศึกษาโดยสื่อผสมมีความรู้ หักคนคิด และการปฏิบัติ ไม่แตกต่างไปจากสตรี
ที่ได้รับการปลูกฝังโภชนศึกษาโดยสื่อประเภทเดียว และการใช้สื่อต่างประเภทคือ สื่อบุคคล
สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ทำให้มีความรู้ หักคนคิด และการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน และพบว่าสตรีที่มี
อายุรายได้ครอบครัวต่อปี รายได้พิเศษต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนบุตรต่างกัน

มีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านโภชนาการไม่ต่างกัน สตรีที่สมรสแล้วมีความรู้ด้านโภชนาการดีกว่าสตรีโสด และที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านโภชนาการแตกต่างกัน การค้นพบของ เบญจมาศ วัชรเวรินทร์กุล (2525) ที่ศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดนครปฐม เช่นเดียวกับข้อค้นพบของเพ็ญศรี วงศ์สิโรจน์กุลกล่าวคือ เบญจมาศพบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเผยแพร่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสื่อบุคคล รองลงมาได้รับจากสื่อมวลชน ส่วนผู้รับจากสื่อเฉพาะกิจมีน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทของสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ในการจูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มปรากฏว่า สื่อทั้งสามประเภทมีบทบาทในการจูงใจให้เข้าร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ มีบทบาทมากตามลำดับ

3.3.2 ประสิทธิภาพของสื่อผสม

การให้ความรู้โดยใช้สื่อบุคคลและภาพลัทธิก่อให้เกิดการเพิ่มความรู้ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์ หลังการให้ความรู้หญิงมีครรภ์ที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลศิริราชในช่วงเดือนเมษายน 2525 โดยส่วนรวมมากกว่าก่อนได้รับความรู้ แต่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์ หลังการให้ความรู้โดยใช้สื่อบุคคลและภาพลัทธิ หญิงมีครรภ์โดยส่วนรวมมีคะแนนความรู้อันสูงกว่าก่อนได้รับความรู้ แต่คะแนนความรู้อาจเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระดับเศรษฐกิจ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และระดับความวิตกกังวล (รุจิราวัฒน์ ชูทองรัตน์, 2525) สำหรับการใช้อีโคโนมิคส์ด้วยการประชุมอย่างเกี่ยวกับการสื่อสารแบบการประชุมร่วมกัน การใช้จดหมายติดคือ หลังการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี กิตติมา คาราบถ (2527) พบว่าผู้ปกครองมีความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องการเรียน การสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ต่างจากก่อนทำการสื่อสาร คือ ผู้ปกครองมีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติดีขึ้นและการใช้วิธีการประชุมร่วมกับการใช้จดหมายติดคือ ทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อหลักสูตรดีกว่าวิธีการสื่อสารด้วยการประชุมอย่างเดียว นอกจากนี้ วชิราภรณ์ เรืองไพบูลย์ (2527) ยังพบว่าสไลด์ประกอบเสียงและภาพลัทธิประกอบคำบรรยาย ทำให้เกิดการเพิ่มความรู้แก่มารดาหลังคลอดที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถีมากกว่ามารดาที่ไม่ได้รับคำแนะนำโดยใช้สื่อใด ๆ เลย สำหรับประสิทธิภาพของสื่อต่าง ๆ ในการให้ความรู้ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสื่อเฉพาะกิจ สื่อระหว่างบุคคลในห้องถิ่น และสื่อระหว่างบุคคลภายนอกห้องถิ่น หรือทั้ง 3 ประเภทรวมกันในการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตรแผนสามประสานในเขตตำบลห้วยาง อำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร ส่วนประสิทธิภาพของสื่อในด้านการศึกษาจูงใจนั้น สื่อระหว่างบุคคลในห้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเมื่อใช้สื่อทั้งสามประเภทร่วมกันจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้านสร้างความน่าเชื่อถือ

สื่อระหว่างบุคคลในท้องถิ่นน่าจะเชื่อถือมากกว่าสื่อเฉพาะกิจแต่ไม่แตกต่างจากสื่อระหว่างบุคคลภายนอกท้องถิ่น (ดวงใจ จตุภัทร์, 2524)

3.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

ได้มีผู้ศึกษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำแนกได้ 4 ประเภท ดังนี้

3.4.1 โทรสาร

3.4.2 โทรทัศน์

3.4.3 เสียงตามสาย

3.4.4 วิทยุทัศน์

3.4.1 โทรสาร

เกษม กิตติชัยภากุล (2524) ศึกษาเฉพาะ

ผู้ใช้บริการโทรสารระหว่างประเทศ พบว่า ผู้ใช้บริการโทรสารส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเผยแพร่การใช้โทรสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งสื่อขึ้นไป และได้รับจากเอกสารเผยแพร่มากที่สุด และสื่อบุคคลเป็นสื่อที่นับพบทางใจให้เกิดการยอมรับมากที่สุด และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการสื่อสารทางโทรสาร คือ คุณลักษณะของโทรสาร ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ พฤติกรรมการสื่อสารและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้ใช้บริการโทรสารระหว่างประเทศ มีผลต่อการยอมรับในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับและไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของระดับการยอมรับได้ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้ใช้บริการโทรสารมีความสัมพันธ์และสามารถอธิบายความแตกต่างของระดับการยอมรับของระบบการสื่อสารทางโทรสารได้มากที่สุด รองลงมาคือ คุณลักษณะของโทรสาร

3.4.2 โทรทัศน์

หน้าที่ของโทรทัศน์ต่อชีวิตครอบครัวที่อยู่ในเมืองพบว่า ใช้มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ (อรนุช คล่องเชิงศร, 2527) 1 ส่งข่าวสารธุรกิจ 2 ใช้เป็นสื่อในการสมาคม 3 ใช้เป็นสื่อในการติดต่อกันคนหมาย 4 ใช้เป็นสื่อในการเยี่ยมเยียน 5 ใช้เป็นสื่อในการสั่งซื้อสินค้าและบริการ 6 ใช้ในการส่งข่าวที่เป็น "ความลับ" 7 สอบถามความคิดเห็น 8 ส่งข่าวสารอันนำมาสู่การตัดสินใจ และยังพบว่าความบ่อยครั้งในการใช้โทรทัศน์ไม่ได้ทำให้ความบ่อยครั้งในการใช้สื่อมวลชนชนิดอื่นลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารเป็นอุปนิสัยประจำตัวของแต่ละคน

3.4.3 เสียงตามสาย

ธนพล โล่ห์สุวรรณ (2524) ได้ศึกษาเฉพาะ

กรณีเทศบาลเมืองจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เสียงตามสายมีส่วนเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการปกครอง

ท้องถิ่นในรูปเทศบาล เพราะเมื่อนำระดับความรู้ ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นมาหาความสัมพันธ์กับการ เปิดรับบทสนทนาที่นำออกอากาศให้ประชาชนฟัง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4.4 วิถีทัศน์ (วิถีโอ)

จากการศึกษาบทบาทของวิถีโอ: สภาพปัจจุบันและแนวโน้ม ซึ่งลัดดา ศรีสวัสดิ์ (2529) ได้ทำการศึกษาโดยวิธีการเคสฟาย พบว่า ปัจจุบันสื่อวิถีโอมีบบทบาท ในการบันเทิง โฉมหน้าใจ ชักจูงใจผู้ชมและในการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบสำหรับแนวโน้ม ในอนาคตสื่อชนิดนี้จะมีบทบาทในการบันเทิงเพิ่มขึ้น โดยจะมีความหลากหลายในเนื้อหาสาระมากขึ้น โดยจะมีบทบาทในการโฉมหน้าใจเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มใช้สื่อชนิดนี้เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา มากขึ้น จะมีบทบาทในการเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนไปสู่ ประชาชน ปัจจุบันการเข้ามาของวิถีโอก็ก่อให้เกิดปัญหา คือ เทปวิถีโอภาพยนตร์บางประเภท กระตุ้นให้เกิดความเสื่อมเสียต่อศีลธรรมและอาชญากรรมทางเพศ และแนวโน้มในอนาคตคือ จะเปิดโอกาสให้ใช้ข่าวสารข้อมูลไปในลักษณะที่ไม่สมควรเพิ่มมากยิ่งขึ้น ความเป็นไปได้ในการใช้ สื่อชนิดนี้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ พัฒนาการศึกษา พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคม วัฒนธรรมและพัฒนาการสื่อสาร การใช้สื่อชนิดนี้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ยังเป็นไปได้น้อยมากเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญระบุอย่างเด่นชัดว่าสามารถทำได้ เฉพาะพัฒนาการศึกษาและพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ กฎหมายการเมือง การปกครองและพัฒนาการสื่อสารแล้วยังไม่สามารถระบุเป็นแนวโน้มอนาคต ได้

3.5 สื่อสิ่งพิมพ์

3.5.1 บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์

อัญชลี จารุสมบัติ (2525) ได้พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์สยามรัฐมีลักษณะการนำเสนอข่าว ไม่แตกต่างกันคือมุ่งทั้งให้ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นและ เป็นตัวนำของความคิดเห็น และได้สำรวจทัศนคติของวุฒิสมาชิก เรื่อง บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ยังไม่เป็นที่พอใจนัก อย่างไรก็ตามวุฒิสมาชิกให้ความ นำเชื่อถือต่อหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพในระดับสูง และเห็นว่ามีการเสนอ เนื้อหาเกี่ยวกับการทำแท้งมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทแพร่หลายทั่วไป อุดลววรรณ ปิติพิศนะโมษิต (2529) พบว่า นิศยสารผู้หญิงมีบทบาทในการเสนอเนื้อหาด้าน คุณลักษณะส่วนตัวของสตรี เช่นการดำเนินชีวิต การดูแลร่างกายและจิตใจ ในปริมาณมากเป็น อันดับแรกเท่ากับด้านงามมีส่วนร่วมในสังคม เช่นบทบาทในสังคม ค่านิยม และศิลปวัฒนธรรม

4. ผู้รับสาร

การศึกษาเกี่ยวกับผู้รับสารแม้จะมีลักษณะที่ศึกษา ในลักษณะที่ใกล้เคียงกันก็ตาม อาจจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้ดังนี้

4.1 คุณสมบัติของผู้รับสาร

4.2 พฤติกรรมการรับสาร

4.3 ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร

4.1 คุณสมบัติของผู้รับสาร

4.1.1 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทัศนคติ

(Knowledge and Attitude)

วันทนา ชาญนิช่วงศ์ (2524) ได้ศึกษาความสัมพันธ์

จากการเปิดรับข่าวสารของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดีและศูนย์บริการสาธารณสุข 2 พบว่า แม่ที่มีอายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความสัมพันธ์ด้านอาหารและโภชนาการต่างกัน และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนทางด้านอาหารและโภชนาการแตกต่างกัน แม่ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความสัมพันธ์และการเปิดรับสื่อมวลชนด้านอาหารและโภชนาการสูงกว่าแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และแม่ที่มีรายได้สูงก็มีความสัมพันธ์และการเปิดรับสื่อมวลชนด้านอาหารและโภชนาการสูง เมื่อรายได้ค่าความสัมพันธ์และการเปิดรับสื่อมวลชนด้านอาหารและโภชนาการก็ต่ำด้วยและจากการศึกษาทัศนคติของประชาชน 3 กลุ่ม ในกรุงเทพมหานครซึ่ง ได้แก่ แกนหนังสือพิมพ์ อาจารย์ระดับอุดมศึกษาและผู้นำนิสิตนักศึกษา (อมรา ธนสมบูรณ์, 2524) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และมีความรู้เรื่องโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์น้อย แหล่งข่าวสารที่เกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ประชาชนได้รับมากที่สุดได้แก่ หนังสือพิมพ์ รองลงมาได้แก่ สิ่งพิมพ์โทรทัศน์ วิทยุ และเพื่อน ตามลำดับ และที่ไม่เห็นด้วยนั้นด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยมากกว่าเหตุผลอื่น ประชาชนส่วนที่เห็นด้วยเพราะเหตุผลด้านเศรษฐกิจมากกว่าเหตุผลอื่น และประชาชนที่เคยได้รับข่าวสารเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยตรงจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกับประชาชนที่ไม่เคยได้รับมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

4.1.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

จิตาดาว ภักดี (2525) พบว่า คุณสมบัติของผู้รับ

ข่าวสารเริ่มมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการยอมรับเร็วและช้า คือผู้รับเริ่มมีคุณสมบัติด้านการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ ความเป็นผู้นำ และการเป็นคนทันสมัยสูงกว่าผู้รับช้า เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ พงษ์หาญเดช (2525) ที่ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้ยอมรับข่าวโพศพันธุ์สุวรรณ 1 ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า เกษตรกรที่มีอายุ ระดับการศึกษา ขนาดครอบครัว รายได้ ขนาดของที่ดิน ระดับความเป็นอยู่ และการเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม แตกต่างก็มีความแตกต่างกันในการยอมรับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเกษตรกรที่มีการยอมรับเร็วกว่าจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจเกี่ยวกับการเกษตร แตกต่างกับเกษตรกรที่มีการยอมรับช้ากว่า ข้อความรู้อันกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับผลการศึกษา

พฤติกรรมทางการเมืองของสตรีเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ของ พรทิพย์ เย็นจะบก (2526) ที่ว่าสตรีที่มีการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน แต่สตรีที่มีอายุ และรายได้แตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และยังพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้แก่ อายุ และการสื่อสารระหว่างบุคคล ส่วนตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเมือง เรื่องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของสตรี ได้แก่ การศึกษา

นอกจากนี้ สุนา นาคพงศ์ (2525) ยังได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้านของชาวบ้าน ตำบล ลาดกระบัง อำเภอสามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยทางสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมนั้น ความแตกต่างทางเพศไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เช่นเดียวกับสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ แต่ความแตกต่างเรื่องอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ส่วนภาวะความเป็นผู้นำในครอบครัวนั้น มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ สำหรับปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลได้แก่ ปัจจัยด้านแหล่งสาร ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร ความยากง่ายของสาร ทิศทางการสื่อสาร ลักษณะการรับสาร และความบ่อยครั้งในการสื่อสาร และปัจจัยด้านกลุ่มซึ่งได้แก่ เป้าหมาย ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อมูลผิด โอกาส ความคาดหวังและความสามารถ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในโครงการฯ คือ การรับรู้ข่าวสารในรูปของการประชุมกลุ่มย่อย หรือ การประชุมชาวบ้าน วัชรภรณ์ กระจุกศิษฐ์ (2524) ยังได้ศึกษาการยอมรับการทานาน้ำนมแม่ใหม่ของเกษตรกร อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางทัศนคติในการยอมรับ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการยอมรับ ส่วนตัวแปรด้านพฤติกรรมสื่อสารได้แก่ การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการยอมรับ ส่วนตัวแปรอื่นได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม การมีประสบการณ์นอกสังคม การเปิดรับสื่อมวลชน การพบปะพูดคุยกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ และเมื่อพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ พบว่า การฝึกอบรมเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการอธิบายความแตกต่างของทัศนคติในการยอมรับ รองลงมาคือ อายุ ความสามารถในการบังคับ และการสนับสนุน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยมากในการพยากรณ์ สำหรับ กัลยา หวังวิศิษฐ์ (2525) ได้ศึกษาเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ชุดแรกที่มาจับฟักไข่แข็งแรงและแนะนำวิธีการทานาน้ำนมแม่ใหม่ เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2523 พบว่า เกษตรกรที่ยอมรับวิธีการทานาน้ำนมแม่ใหม่เปิดรับสารโดยทั่วไป และเปิดรับสารเกี่ยวกับ

วิธีการทำนายว่าน้ำท่วมแผ่นดินใหม่ ตลอดจนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการทำนายว่าน้ำท่วมแผ่นดินใหม่มากกว่าเกษตรกรที่ยังไม่ยอมรับ และยังพบอีกด้วยว่า เกษตรกรที่มีการยอมรับแล้วเปิดรับสารเกี่ยวกับวิธีการทำนายว่าน้ำท่วมแผ่นดินใหม่ จากสื่อบุคคลมากกว่าเครื่องมือสื่อสารอื่น

ขณะเดียวกัน กันยา สุนทรารักษ์ (2525) ก็พบว่า สมาชิกสหกรณ์โคเมหนองโพ จังหวัดราชบุรี ได้รับการเผยแพร่ข่าวสารจากสื่อมากกว่า 1 ประเภท และการได้รับสารเกี่ยวกับสหกรณ์โคเมผ่านทางสื่อบุคคลมีผลต่อการตกลงใจยอมรับเข้าเป็นสมาชิกมากกว่าผ่านทางสื่อมวลชน แต่วิทยุเป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับ เช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล สำหรับการสื่อสารภายในกลุ่มเพื่อนที่มีอาชีพเดียวกันมีผลต่อการยอมรับมากที่สุด และเพื่อนบ้านมีความสำคัญรองลงมา ส่วนการสื่อสารแบบประชุมกลุ่มเป็นการสื่อสารที่จูงใจให้ยอมรับเข้าเป็นสมาชิกมากกว่าการสื่อสารแบบอื่น และตัวแปรเรื่องอายุ การศึกษาของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการยอมรับเข้าเป็นสมาชิก แต่ตัวแปรเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพศ สถานภาพการสมรส การเปิดรับสื่อมวลชนคือหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์ในเรื่องระยะเวลาที่ตกลงใจยอมรับเข้าเป็นสมาชิก แต่ สุภรณ์ วัชรศิริธรรม (2525) ซึ่งได้ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมของครูประจำการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทำการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาที่ 1-5 พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับมากที่สุด รองลงมาคือ การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคลตามลำดับ และได้สรุปไว้ด้วยว่าสื่อมวลชนจึงเป็นสื่อที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อการเผยแพร่นวัตกรรมในสังคมที่อยู่ในระยะ เปลี่ยนผ่านทางสังคมมากกว่าสื่อประเภทอื่น ส่วนตัวแปรด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อวิทยุ การศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ อายุและประสบการณ์ในการสอน แต่มีแนวโน้มว่าผู้สูงอายุจะรับนวัตกรรมน้อยลง ส่วนผู้มีการศึกษาสูงจะเปิดรับสื่อมากขึ้นด้วย ในขณะที่ ทับทิม แสงจักร (2527) ได้ศึกษาการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ในเขตกอ่าเกอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ตัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก ส่วนอายุ และฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก สำหรับพฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชนด้านวิทยุ หนังสือพิมพ์ และการประชุมกลุ่ม การพบปะพูดคุยกับผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิก เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ การพบปะพูดคุยกับผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการอธิบายความแตกต่างของการเข้าเป็นสมาชิก รองลงมาได้แก่ เพศ และการประชุมกลุ่ม ส่วนการศึกษาการยอมรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ของ รัตนภรณ์ ธรรมโกศล (2526) ปรากฏว่า การยอมรับหลักสูตรดังกล่าวของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนกับความสามารถในการรับข่าวสารของผู้บริหารโรงเรียน โครงสร้างของสังคมภายในโรงเรียน

ทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการรับข่าวสาร และ โครงสร้างของสังคมภายในโรงเรียน (ที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตร) ในระดับที่ต่างกัน

4.2 พฤติกรรมการรับสาร

4.2.1 พิจารณาจากลักษณะทางประชากรศาสตร์

(Demographic characteristics)

การศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดลำปาง ของ ชลลดา วงศ์วิชัย (2526) พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีความเป็นเมืองมากกว่าไม่มีความแตกต่างกับการยอมรับกับผู้ที่ยังอาศัยอยู่ในเขตที่มีความเป็นเมืองน้อยกว่า ในด้านการเปิดรับสื่อมวลชน และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ เมื่อพิจารณาผู้ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับข่าวหนักจากสื่อหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีการเลื่อนขั้นทางสังคม และผู้ที่อาศัยอยู่ในแบบของครอบครัวที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับข่าวหนักจากหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ เพ็ญศรี วงศ์สิโรจน์กุล (2524) ยังพบอีกว่า มารดาที่มีการศึกษาสูงจะเข้าถึงสื่อบุคคลใกล้เคียงกับมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ แต่จะเข้าถึงสื่อมวลชนมากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนมารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะเข้าถึงสื่อบุคคลและจะเข้าถึงสื่อมวลชนใกล้เคียงกับมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ วิล แยมสาขา (2524) ได้ศึกษาผู้อ่านหนังสือพิมพ์สำหรับผู้ใหญ่ในจังหวัดราชบุรี พบว่าผู้มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการอ่านหนังสือพิมพ์ดังกล่าวมากที่สุด และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ดังกล่าวมากสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้มากกว่าผู้อ่านน้อย ในด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนนี้ ประคอง เอี่ยมสำอางค์ (2525)

ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารของชาวนาในเขตชลประทาน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การมีประสบการณ์ขายนอกสังคม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูกต่อไร่ ตัวแปรด้านความทันสมัยของบุคคล (แรงจูงใจไม่ล้มฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร) ความรู้ และทัศนคติ เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว วิธีการผลิตข้าว การเตรียมดิน พันธุ์ข้าวที่ปลูก การใส่ปุ๋ย การใช้ยาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การใช้สินเชื่อบนเขตเมือง อรสา ปานขาว (2526) พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะด้านประชากรกับอัตราการเปิดรับสารทางวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชนในเขตชุมชนแออัดคลองเคียง เฉพาะเยาวชนนอกสถานศึกษาที่มีอายุ 15-25 ปี และบิดาหรือมารดาที่มีบุตรตั้งนี้คือ ผู้มีสถานภาพแตกต่างกันเปิดรับสารด้านการป้องกันยาเสพติดทางวิทยุในอัตราที่ต่างกัน แต่เปิดรับสารทางโทรทัศน์ในอัตราที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้รับสารที่มีเพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

เปิดรับสารด้านการป้องกันยาเสพติดทางวิทยุและโทรทัศน์ในอัตราที่ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุต่างกัน เปิดรับสารด้านนี้ทางสื่อมวลชนทั้ง 2 ประเภทนี้ ในอัตราที่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีครอบครัวแตกต่างกัน เปิดรับสารทางวิทยุในอัตราที่ไม่แตกต่างกันแต่ทางโทรทัศน์อัตราที่แตกต่างกัน และพบว่าผู้มีสถานภาพการศึกษา อายุ แตกต่างกันมีทัศนคติต่อสารด้านการป้องกันยาเสพติดทางวิทยุและโทรทัศน์ต่างกัน แต่ผู้ที่มีเพศ ขนาดครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันกลับมีทัศนคติต่อสารดังกล่าวทางวิทยุและโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน อัจฉราวรรณ อิศรางกูร (2528) พบว่า การติดคอของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี และฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียน จังหวัดกาญจนบุรี มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ส่วนเยาวชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ไม่มีความแตกต่างในการเปิดรับสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นเยาวชนเพศชายหรือเพศหญิงก็ตาม สำหรับเขต ฐานะทางเศรษฐกิจ และการติดคอกับสังคมภายนอกมีความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่ เยาวชนที่อยู่ในเขตเมือง เยาวชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และเยาวชนที่มีการติดคอกับสังคมภายนอกสูง เยาวชนเพศชายล้วนมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับที่สูงกว่า และยังพบว่าตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับลักษณะสมัยใหม่และตัวแปรนี้สามารถอธิบายลักษณะสมัยใหม่ได้ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์

4.2.2 พิจารณาการเปิดรับสื่อมวลชนกับลักษณะสมัยใหม่และ

หรือการยอมรับ

มองลักษณะ จิตต์การุญ (2525) ได้ทำการศึกษานักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 หลักสูตร 2 ปี (2524-2525) วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อมวลชนและมีความทันสมัยอยู่ในระดับปานกลาง และการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัยของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับที่ "ความทันสมัย" กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กัน ขณะที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงมีการเปิดรับสื่อมวลชนสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แต่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงมีความทันสมัย ไม่แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ พรหมล วรคิลก (2524) ก็ได้ศึกษาการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟแตกต่างกัน โดยสื่อบุคคลมีผลมากที่สุด รองลงมาคือสื่อเฉพาะกิจมีผลบ้าง สื่อมวลชนไม่มีผลต่อการยอมรับเลย สื่อบุคคลนอกจากจะมีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกร กิ่งอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร มากที่สุดแล้วยังเป็นสื่อที่ให้ข่าวสารเพิ่มหลังการปลูกกาแฟมากที่สุดด้วย เพื่อนบ้านที่เป็นสื่อบุคคลทำให้เกษตรกรยอมรับได้มากที่สุด สำหรับการยอมรับเร็วและช้าพบว่า การมีฐานะสูง/การศึกษาสูง ทำให้ยอมรับได้เร็วกว่า และการเป็นผู้นำ/การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ทำให้ยอมรับได้เร็วกว่าการไม่ได้เป็น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยนี้ มีผู้ทำการศึกษา โดยเพิ่มตัวแปร

บุตรของบิดามารดาแบบ concept-oriented เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดในการนำไปปฏิบัติในเรื่องค่านิยมพื้นฐาน

และเมื่อศึกษาพฤติกรรมคนไข้ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อรับ

บริการทันตสุขภาพและทันตสุขศึกษา จากทันตแพทย์ในเขตกรุงเทพมหานคร สุจารย์ดี ควรสถาพรทวี (2528) ก็ได้พบว่า คนไข้มีการแสวงหาสารเกี่ยวกับคุณภาพการบำบัดรักษาสถานบริการทันตกรรมก่อนตัดสินใจเลือกรับบริการโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล ในหมู่ญาติเป็นส่วนใหญ่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับสารสนเทศกับคนไข้ พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับวิถีการบำบัดรักษาที่คนไข้ได้รับ ปริมาณงานการรักษาของทันตแพทย์ อายุของทันตแพทย์มีความสัมพันธ์กับปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาที่คนไข้ได้รับอย่างมีนัยสำคัญ ทันตแพทย์ที่มีอายุน้อยกว่า มีปริมาณงานการรักษาน้อยกว่า จะให้สารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาแก่คนไข้ในปริมาณที่มากกว่าทันตแพทย์ที่มีอายุ และประสบการณ์การทำงานมากกว่า สำหรับแหล่งสารที่คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษา คนไข้ส่วนใหญ่ได้รับจากสื่อมวลชน รองลงมาคือครูและปริมาณสารสนเทศในด้านนี้ โดยเฉพาะคนไข้ได้รับจากทันตแพทย์ในการศึกษาคั้งน้อยมาก คนไข้ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันโรคในช่องปากที่ถูกต้องครบถ้วน วิทยา เทียนจาง (2526) ได้พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับสารทั่วไประหว่างกลุ่มมารดาของเด็กวัยก่อนเรียนอายุต่ำกว่า 6 ปีที่อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ดินแดง อาคาร 1-3 ในช่วงเดือนธันวาคม 2525 ที่มีภาวะปกติกับกลุ่มที่มีภาวะหุพโภชนาการมีลักษณะดังนี้ คือ การเคยเปิดรับสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล ในการรับสารทั่วไปของกลุ่มมารดาไม่มีความแตกต่างกัน แต่ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ และการใช้เวลาในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ดังกล่าวในการรับสารทั่วไประหว่างกลุ่มมารดาไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนการเคยเปิดรับสื่อต่าง ๆ ทั้ง 3 ชนิด ในการรับสารเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กและความบ่อยครั้งในการเปิดรับสารดังกล่าวจากสื่อทั้ง 3 ชนิด ระหว่างกลุ่มมารดาไม่มีความแตกต่างกัน และการเคยนำสารเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กไปปฏิบัติจากการใช้สื่อทั้ง 3 ชนิด ระหว่างกลุ่มมารดาไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับมารดาในชนบทที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 6 ขวบนั้น มั่นธนา หิมกร (2525) ได้ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ภูมิคุ้มกันโรคในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มมารดาในพื้นที่ดังกล่าว มีการเปิดรับสารด้านสุขภาพอนามัยในอัตราสูง โดยส่วนใหญ่เคยเปิดรับจากวิทยุมากเป็นอันดับ 1 และบุคคลากรสาธารณสุขของรัฐเป็นอันดับ 2 สื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อการยอมรับวัคซีนสูงกว่าสื่อมวลชน ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันโรคในเด็ก พบว่ามารดาในชนบทเกือบทั้งหมดไม่รู้กำหนดการรับวัคซีนที่จำเป็นสำหรับเด็ก 2 ชนิด คือ BCG และ DPT สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารกับการยอมรับวัคซีนทั้ง 2 ชนิด พบว่ามีความสัมพันธ์กับความถี่ของการเปิดรับสื่อมวลชน เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันโรคกับการยอมรับวัคซีนทั้ง 2 ชนิดดังกล่าว เมื่อถูกควบคุมด้วยตัวแปร การคมนาคม ความเชื่อ แต่เมื่อถูกควบคุมด้วยตัวแปรทัศนคติต่อสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของการเปิดรับข่าวสารกับการ

ยอมรับว่าคนที่เห็น 2 ชนิด ในกลุ่มมารดาที่ไม่พอใจสถานบริการฯ สำหรับการศึกษาตัวแปรด้านต่าง ๆ นั้น จินตวดี พุ่มศิริ (2528) พบว่า ชายที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการสื่อสารกับบุคคลอื่นและสังคมภายนอก รวมทั้งการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังมีผลให้บุคคลนั้นเป็นคนทันสมัย ส่วนหญิงที่มีรายได้ต่ำจะมีการสื่อสารกับบุคคลอื่นและการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ จะมีแนวโน้มที่จะเชื่อทางศาสนาในระดับสูง สำหรับคนอายุมากจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อย และมีความทันสมัยต่ำ แต่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับสูง ความแตกต่างด้านความเชื่อทางศาสนาไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้ให้เห็นแนวโน้มของระดับความทันสมัยได้ ผลการศึกษาดังกล่าวใกล้เคียงกับการศึกษาของ บุษบา สุธีธร (2527) ที่ทำการศึกษากลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายโครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการปกครองท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า คนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูงมีแนวโน้มจะมีความทันสมัยในระดับสูงด้วย และการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวแปรที่อธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด โดยเฉพาะการเปิดรับหนังสือพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องพบประการหลังนี้ ตรงกันกับข้อค้นพบของอัจฉราวรรณ อิศรางกูร (2528)

สรุครวี ศษาชีวะ (2523) และเจดน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว (2523)

ได้ทำการศึกษาประชากรที่มีลักษณะเหมือนกันในท้องที่บางชั้น เขตเมืองบุรี กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ทั้งสองได้ศึกษาประชากรกลุ่มเดียวกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาของสรุครวี ศษาชีวะ พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความทันสมัยพิจารณารวมใน 2 อาชีพ ได้ตามลำดับดังนี้ คือ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล (ครอบครัว/กลุ่มเพื่อน) การศึกษา เพศชาย และการปลีกตัวจากสังคมในระดับต่ำเมื่อพิจารณาแยกกลุ่ม กลุ่มห่านาได้แก่การสื่อสารระหว่างบุคคล (ครอบครัว/กลุ่มเพื่อน) ส่วนอีกกลุ่มได้แก่การเปิดรับสื่อมวลชน ส่วนปัจจัยสำคัญที่สุดต่อแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์เมื่อพิจารณารวม 2 กลุ่มอาชีพ คือ การปลีกตัวจากสังคมในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาแยกกลุ่ม กลุ่มห่านาจะได้แก่การสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคม แต่กลุ่มโรงงานจะได้แก่การปลีกตัวจากสังคมในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและการยอมรับนวัตกรรม พิจารณารวม 2 กลุ่มอาชีพ คือการเปิดรับสื่อมวลชน เมื่อพิจารณาแยกกลุ่ม กลุ่มห่านาได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม แต่กลุ่มโรงงานได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล (ครอบครัว/กลุ่มเพื่อน) และปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการเข้าใจบทบาทผู้อื่นของ 2 กลุ่ม คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล เมื่อพิจารณาทีละกลุ่ม ทั้งกลุ่มห่านา และกลุ่มโรงงาน ก็เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเช่นกัน ส่วนปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความมุ่งหวังในการประกอบอาชีพคือ การเปิดรับสื่อมวลชน เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มกลุ่มห่านาได้แก่การสื่อสารระหว่างบุคคล และกลุ่มโรงงานได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์ สำหรับเจดน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว นั้นมุ่งพิจารณาถึงพฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการสังคมประภคของประชากรกลุ่มเดียวกันกับสรุครวี ศษาชีวะ และได้พบว่า ประชากรทั้ง 2 กลุ่มนี้มีทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยดังนี้คือ เมื่อพิจารณารวม 2 กลุ่มทัศนคติอยู่ในระดับ

ปานกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในเรื่องนี้มากที่สุดคือ การสื่อสารในกลุ่มเพื่อน ลักษณะครอบครัวแบบ concept-oriented การเปิดรับสื่อมวลชนและการศึกษาคตามลำดับ เมื่อพิจารณาทีละกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรได้แก่ ลักษณะครอบครัวแบบ concept-oriented ส่วนกลุ่มโรงงานได้แก่ การสื่อสารในกลุ่มเพื่อน ส่วนด้านความรู้ ความเข้าใจนั้น ส่วนใหญ่กลุ่มโรงงานอยู่ในระดับปานกลางและสูง ส่วนของกลุ่มเกษตรกรต่ำ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้มากที่สุดได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์ รองลงไปคือ การสื่อสารในกลุ่มเพื่อนและการศึกษาคตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยของทั้ง 2 กลุ่มเหมือนกัน คือการอ่านหนังสือพิมพ์ ต่อมา พัฒนาศรี ชูโต (2524) ได้ศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการสื่อสารกับสังคมประเทศทางการเมือง เช่นเดียวกับ เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว ทว่าศึกษาเฉพาะกรณีสถักนักรักศึกษาวิชาการสื่อสารที่อยู่ในชั้นปีที่ 3 และ 4 ของสถาบันที่ทำการสอนวิชาการสื่อสาร 5 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าทัศนคติด้านการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างทุกสถาบันอยู่ในระดับสูงส่วนใหญ่ การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด

5. ผลของการสื่อสาร

จำแนกข้อค้นพบที่ศึกษาได้ดังนี้

- 5.1 คุณลักษณะของนกรวมที่มีผลต่อการสื่อสาร
- 5.2 รูปแบบ/ลักษณะ ของสื่อที่มีผลต่อการสื่อสาร
- 5.3 ลักษณะการเปิดรับสาร ที่เกี่ยวข้องกับผลของการสื่อสาร

5.1 คุณลักษณะของนกรวมที่มีผลต่อการสื่อสาร

จากการศึกษาคุณลักษณะของนกรวมที่มีผลมากที่สุดต่อการยอมรับ การประเทศรูปผลิตภัณฑัผักตบชวาของกลุ่มสตรีประเทศรูปผลิตภัณฑัผักตบชวา บ้านสันป่าม่วง ค.บ้านต่อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (ผลดี ทรัพย์สาร, 2526) พบว่า ความได้เปรียบเชิงเทย (Relative Advantage) ความเข้ากันได้ (Compatibility) ความสามารถสังเกตผลได้ (Observability) และความซับซ้อนหรือความยุ่งยาก (Complexity) เป็นคุณลักษณะที่มีผลต่อการยอมรับมากตามลำดับ ส่วนความสามารถนำไปทดลองได้ (Triability) ไม่มีผลต่อการยอมรับเลย แต่ ศิริพร หิตะศิริ (2527) กลับพบว่า คุณลักษณะของนกรวมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับจุดประเทศของการยอมรับ การใช้ระบบประเทศเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร กองทัพอากาศ และยังพบอีกว่า การยอมรับนกรวมมิได้เกิดจากความสำคัญผิดเชิงพหุนิมิตนั้นคือ เป็นการยอมรับที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเองมิได้ขึ้นอยู่กับ การยอมรับของบุคคลอื่น ๆ

5.2 รูปแบบ/ลักษณะของสื่อหรือช่องสารที่มีผลต่อการสื่อสาร

จากการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการเผยแพร่ข่าวสาร การเกษตรทางวิทยุกระจายเสียง โดยรูปแบบการบรรยายกับรูปแบบละครของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคกลางราชบุรี (พรทิพย์ ไตสกุล, 2525) พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบฟังรายการ รูปแบบบรรยายมากกว่า โดยการได้รับความรู้ จากกาฟังรายการเผยแพร่ข่าวสารการเกษตรนั้น ปรากฏว่า รายการรูปแบบละครมีประสิทธิผลในการให้ข่าวสารความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างสูงกว่า รูปแบบการบรรยาย แต่รายการรูปแบบการบรรยาย มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ยู่คงที่สูงกว่า รายการรูปแบบละคร ส่วนนางลักษณ์ ชวาลไพบูลย์ (2525) ได้พบว่า ปัจจัยความน่าเชื่อถือ และความพยายามในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในสายตาของบิดา-มารดา หรือผู้ปกครอง เด็กเล็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ การจัดตั้งศูนย์ฯ ส่วนการประมงกลุ่มเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับ และได้มีการศึกษา ประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎรแก่ชาวชนบทในเขตอำเภอ พนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา (รุ่งรัตน์ ศิริกิจวัฒนา, 2528) พบว่า ผู้รับการอบรมเผยแพร่ ความรู้ในโครงการมีความรู้ และระดับทัศนคติต่อกฎหมายทะเบียนราษฎรที่ขึ้นภายหลังการอบรม และการเปิดรับสื่อได้แก่ การเดินทางไปมีประสบการณ์นอกท้องถิ่น การเปิดรับเนื้อหากฎหมายจาก สื่อสิ่งพิมพ์มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้กฎหมายทะเบียนราษฎร สำหรับการเปิดรับสื่อได้แก่ การเดินทางออกนอกไปมีประสบการณ์นอกท้องถิ่น และการเปิดรับสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ การเปิดรับ เนื้อหาจากสื่อสิ่งพิมพ์ และการเปิดรับรายการกฎหมายจากสื่อวิทยุ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อ กฎหมายทะเบียนราษฎร

5.3 ลักษณะการเปิดรับสารที่เกี่ยวข้องกับผลของการสื่อสาร

นาคล วรธนาคม (2529) ได้ศึกษามลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ โดยศึกษาเฉพาะกรณีโครงการณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด สมุทรสาคร พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน ความบ่อยครั้งในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ ของผู้เรียน ระยะเวลาในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนแต่ ละครั้ง ความน่าเชื่อถือของผู้สอนที่รับรู้โดยผู้เรียน และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ ผู้เรียน แต่ละตัวแปรต่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ ทั้งนี้ เพศชาย คนมีอายุน้อย และกำพร้ารายได้สูง จะมีแนวโน้มสัมฤทธิ์ผลของการรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิง ผู้สูงอายุกว่า และผู้มีรายได้ต่ำกว่าตามลำดับ ซึ่งเมื่อปีการศึกษา 2525 พยัคฆ์พันธุ์ โพธิ์แก้ว ได้ศึกษาการเปิดรับสารที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติงานตาม โครงการ กสขของคณะกรรมการสภาตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีไว้ พบว่า ปริมาณการเปิดรับสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติ และการตัดสินใจอนุมัติโครงการฯ ของคณะกรรมการสภาตำบล แต่ปัจจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจอนุมัติ

โครงการฯ และโดยทั่วไปคณะกรรมการสภาตำบลมีโอกาสในการเปิดรับการสื่อสารเพื่อทราบเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการฯ ได้เท่ากัน แต่คณะกรรมการกลุ่มขนาดกลางมีความรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มากกว่าคณะกรรมการกลุ่มขนาดใหญ่ และในปีการศึกษาเดียวกันนี้ รัตนชาติ บูรณวัฒน์ (2525) ได้พบว่าการเปิดรับข่าวพันธู์ส่งเสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตร ความรู้เกี่ยวกับข่าวพันธู์ส่งเสริม และการพัฒนาเทคนิคการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธู์นี้ของครอบครัวเกษตรกรในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และในปีเดียวกันนี้ ฮีรณง เกิดสุขคนธ์ ก็พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดีและเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน และยังพบว่าพื้นฐานการศึกษาของพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย และลักษณะการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรของพ่อแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่นักเรียนได้รับ

6. กระบวนการสื่อสาร

การศึกษากระบวนการสื่อสารอาจจำแนกได้ 3 ประเภท ตามลักษณะของข้อค้นพบ

ดังนี้

- 6.1 การศึกษาแบบจำลอง/รูปแบบ/โครงสร้างของการสื่อสาร
- 6.2 การศึกษาการเผยแพร่/การถ่ายทอด/การแสวงหาข่าวสาร
- 6.3 การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสาร

6.1 การศึกษาแบบจำลอง/รูปแบบ/โครงสร้างของการสื่อสาร

บุญเกษม เสริมวัฒนากุล (2528) ได้วิเคราะห์แบบจำลอง

การเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของเลนินเนอร์ และได้ผลสรุปว่า ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนาตามแบบจำลองการเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของเลนินเนอร์ต้องประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ ก) การเป็นเมือง ข) การรู้หนังสือ ค) การใช้สื่อมวลชน และ ง) ความมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ โดยมีใจความสำคัญของแบบจำลองการพัฒนาประเทศของไทยดังนี้ "การเป็นเขตเมืองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศ เมื่ออัตราเพิ่มขึ้นก็จะทำให้มีการใช้สื่อมวลชนเพิ่มขึ้น การใช้สื่อมวลชนที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของอัตราการรู้หนังสือ เมื่ออัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แม้ว่าการใช้สื่อมวลชนจะไม่มีผลต่อความมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ก็ส่งผ่านการรู้หนังสือที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีผลทางอ้อมเมื่ออัตราการเป็นเขตเมืองเพิ่มขึ้นก็จะทำให้การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจจึงถือว่าเป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนา" ส่วนรูปแบบการสื่อสารนั้น ดวงใจ จตุมาตร์ (2524) ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการช่วยเหลือลูกเสือชาวบ้าน ในเขตอำเภอหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดศุขัง พบว่า รูปแบบของการ

สื่อสารเป็นการสื่อสารแบบขั้นตอนเดียวและมีทิศทางของการสื่อสารแบบทิศทางเดียว ประยงค์ สันตกิจ (2527) พบว่า การสื่อสารแบบสองทิศทางทำให้สมาชิกร้านสหกรณ์ กลุ่มวิทยาลัยครู ภาคตะวันตก ในปี 2526 มีความรู้ในหลักและวิธีการสหกรณ์ร้านค้ามากกว่าการสื่อสารแบบทิศทางเดียว สำหรับโครงสร้างในการสื่อสารนั้น ประทุม ฤกษ์กลาง (2527) พบว่า โครงสร้างการสื่อสารของกลุ่มยูนิเซฟโครงการโครงการทะเลใกล้มีกลุ่มย่อยเกิดขึ้น 2 กลุ่ม ส่วนโครงสร้างการสื่อสารของกลุ่มยูนิเซฟโครงการโคกเพชรไม่มีกลุ่มย่อยเกิดขึ้นเลย และพบว่ากลุ่มยูนิเซฟโครงการโคกเพชรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและมีการแพร่กระจายข่าวสารจากสมาชิกไปสู่สังคมมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้กลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูนิเซฟโครงการก่อให้เกิดการยอมรับและแพร่กระจายข่าวสาร การเกษตรทั้ง 2 กลุ่ม และยังสามารถทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารได้ 3 ประการคือ

- ก) เป็นช่องทางในการถ่ายทอดแพร่กระจายข่าวสารจากสมาชิกกลุ่มไปสู่บุคคลอื่น ๆ ในระบบสังคม
- ข) ช่วยลดช่องว่างความแตกต่างด้านความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมข่าวกับผู้บริหารเผยแพร่
- ค) ช่วยถ่ายทอดสารสนเทศจากสื่อมวลชนไปสู่สังคม

6.2 การศึกษาการแสวงหา/การเผยแพร่/การถ่ายทอดข่าวสาร

6.2.1 การแสวงหาข่าวสาร

ยงยุทธ รักษาศรี (2524) พบว่า การแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลและการเลือกใช้ประเภทของข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการ อนุกรรมการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง และผู้ประกอบการขนส่งได้เลือกแหล่งข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ไม่แตกต่างกับที่ได้เคยปฏิบัติมาในอดีต โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้ประเภทของข่าวสารข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการกำหนดเส้นทางการเดินรถโดยสายประจำทางในจังหวัดขอนแก่นไม่แตกต่างกัน ในปีการศึกษา 2527 ธาวินี รอดสน ได้ศึกษาการสื่อสารเพื่อการเจริญพันธุ์โดยศึกษาเฉพาะกรณีสตรีที่มีบุตรยาก พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสารสนเทศเรื่องการเจริญพันธุ์ผ่านทางสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน ลักษณะการแพร่กระจายสารสนเทศเป็นแบบจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยได้รับจากบุคคลที่มีความผูกพันต่อกันแบบใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าบุคคลที่ผูกพันกันแบบผิวเผิน และพบว่า แบบจำลองการสื่อสารการวางแผนครอบครัวของโรเจอร์ นั้น สามารถนำมาใช้ในการเผยแพร่สารสนเทศเรื่องการเจริญพันธุ์ได้ในลักษณะเดียวกัน ผลการศึกษาของธาวินี รอดสน เรื่องสื่อบุคคลนี้ตรงกับข้อค้นพบที่ วรณพร เนตรอนันต์ (2528) ได้ศึกษาการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะคนงานที่จะเดินทางไปตะวันออกกลาง พบว่า แหล่งข่าวสารแรกของคนงานส่วนใหญ่เป็นสื่อบุคคลมากกว่าสื่ออื่น ซึ่งเป็นสื่อที่คนงานติดต่อบ่อยมากและมักแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมจากสื่อบุคคลด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าคนงานที่เคยหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการมีความรู้เกี่ยวกับงานในประเทศตะวันออกกลางถูกต้องมากกว่าคนงานที่ไม่เคยหาข่าวสารจากแหล่งที่เป็นทางการ และ ในกรณีศึกษาผู้ป่วยกามโรคที่มารักษาที่ศูนย์กามโรค จังหวัดสระบุรีนั้น

เตือนใจ เทพยสุวธรรม (2528) พบว่า พฤติกรรมการสื่อสารในผู้ป่วยภาวะโรคเป็นไปในลักษณะ "โลกแคบ" (Small World) การแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับสถานบริการและหญิงอาชีพพิเศษ จะมีการสื่อสารกับบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันมากกว่าผู้มีสภาพแตกต่างกัน โดยจะแสวงหาจากผู้มีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นมากกว่าผู้ความผูกพันผิวเผิน แต่เมื่อต้องการสารสนเทศ ที่ถูกต้องในเรื่องการรักษาพยาบาลจะมีการสื่อสารกับบุคคลที่มีความผูกพันผิวเผินมากกว่าแน่นแฟ้น

6.2.2 การเผยแพร่ข่าวสาร

การแพร่กระจายข่าวสารเรื่องนิสิตทุนจุฬา-ชนบท จังหวัดฉะเชิงเทรา จะเกิดเป็นเครือข่ายการสื่อสารขึ้น โดยบุคคลในเครือข่ายนี้จะมี ความผูกพันกันอย่างสนิทสนมต่อกัน ตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกัน และพบว่า อายุ การศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการแพร่กระจายข่าวสารเรื่องนิสิตทุนจุฬา-ชนบทแต่อย่างใด (สัมพันธ์ มาลชุมพล, 2526) สำหรับอาจารย์ประจำวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ ในปีการศึกษา 2527 นั้น ปรากฏว่า ใช้วิธีการสื่อสารทางลายลักษณ์อักษรที่เป็นหนังสือคำสั่งมากกว่าชนิดอื่น และมีการสื่อสารทางวาจาอย่างไม่เป็นทางการมาก และการสื่อสารทางวาจาที่เป็นทางการได้แก่ การประชุม การพบปะพูดคุยเป็นกลุ่มอยู่ในเขตหอประมาธ (สัมพันธ์ พูนารก, 2528) บุญศรี ปราบซัดักดิ์ (2525) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมซับซ้อนกับความร่วมมือในการพัฒนา โดยศึกษาจากประชากร 48 คน ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตในหมู่บ้านพะเพลิง ตำบลสนกออก อำเภอปากธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การซับซ้อนมักกระทำในระหว่างบุคคลที่เหมือนกันมากกว่าระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกัน และเป็นบุคคลที่มีความผูกพันต่อกันแบบสนิทสนมมากกว่าระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันต่อกันแบบผิวเผิน และพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของผู้ซับซ้อนต่อผู้ถูกซับซ้อนกับความร่วมมือในการพัฒนา

6.2.3 การถ่ายทอดข่าวสาร

เรื่องการถ่ายทอดข่าวสารนี้มีผู้ศึกษาไว้เพียงรายเดียวคือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมเครื่องจักรสานไม้ไผ่ ศึกษาเฉพาะกรณีเขตตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี (อุทุมพร หนันท่าการ, 2528) ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการผลิตจะได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมากที่สุด ในลักษณะแบบมุขปาถะ โดยใช้คำพูดคัดแปลง คล้องจอง จำง่าย ส่วนปัจจุบันจะได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องมากที่สุด สำหรับการยอมรับเทคโนโลยีดังกล่าวของผู้ประกอบการผลิตจะมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้ ขั้นการจูงใจ ขั้นฝึกหัดหรือขั้นทดลอง ขั้นการตัดสินใจ และขั้นการยืนยันซึ่งแตกต่างจากขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมของไรเจอร์ส นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความชำนาญงานในการผลิตหัตถกรรมดังกล่าวกับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของผู้ประกอบการผลิต

6.3 การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบุคคล ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์แพทย์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับตำแหน่ง และระยะเวลาการทำงาน กับความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร พบว่าระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร เช่นเดียวกับที่ระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน แต่ระยะเวลาของการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนเพศ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน และพบว่าความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนระดับตำแหน่ง ระยะเวลาของการทำงาน และความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ (สมศรี ศานติเกษม, 2528) สำหรับการสื่อสารในองค์การมีการศึกษาถึงการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาเพื่อพัฒนาการสื่อสารภายในองค์การกรณีของครูสภา พบว่า อำนาจทั้ง 5 ชนิด ของผู้บังคับบัญชา ได้แก่ อำนาจจากความรู้ความชำนาญ อำนาจในการให้รางวัล อำนาจในการบีบบังคับ อำนาจตามบทบาทปฏิบัติ และอำนาจในการอ้างอิง อำนาจประการแรกคืออำนาจการมีความรู้ความชำนาญ มีความสำคัญมากที่สุดต่อความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสาร ส่วนอำนาจตามบทบาทปฏิบัติมีความสำคัญน้อยที่สุดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร และอำนาจในการอ้างอิงมีความสำคัญน้อยที่สุดที่มีผลต่อความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสาร (จิตรา จิตรานุกูล, 2524)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523 - 2529

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศ ของนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	73	74.49
ชาย	25	25.51
รวม	98	100

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่านิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 เป็นเพศหญิงมากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ 74.49 และคิดเป็นเพศชายร้อยละ 25.51

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุ ของนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
21-25	23	23.47
26-30	38	38.78
31-35	26	26.53
36-40	7	7.14
41 ปีขึ้นไป	4	4.08
รวม	98	100

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่าอายุของนิสิตผู้ทํานิติวิทยาศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 อายุระหว่าง 26-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.78 อันดับรองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.53 และอายุ 41 ปีขึ้นไปน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.08 สำหรับอายุเฉลี่ยของนิสิตเท่ากับ 29.40 ปี

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพ ของนิสิตผู้ทํานิติวิทยาศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการในสังกัด 4 กระทรวง โดยปฏิบัติงานในพื้นที่ชนบท ยกเว้นกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข)	3	3.06
ข้าราชการครู/อาจารย์	19	19.39
ข้าราชการอื่น ๆ	46	46.94
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	4.08
พนักงานบริษัทเอกชน	5	5.10
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	21	21.43
รวม	98	100

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า นิสิตผู้ทํานิติวิทยาศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 ส่วนมากมีอาชีพรับราชการอื่น ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.94 อันดับรองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.43 และข้าราชการในสังกัด 3 กระทรวงที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชนบทน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.06

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา
2523-2529 ที่ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์	61	62.24
ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย	34	34.70
ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์จากสถาบัน/หน่วยงานอื่น	3	3.06
รวม	98	100

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์พัฒนาการส่วนใหญ่ ไม่ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 62.24
อันดับรองลงมาได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 34.70
สำหรับนิสิตผู้ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์จากสถาบัน/หน่วยงานอื่น มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็น
ร้อยละ 3.06

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของนิสิตผู้ได้รับจำนวนเงินทุนอุดหนุน
การทำวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
600-1000	2	5.41
1100-1500	4	10.81
1600-2000	11	29.73
2100-2500	4	10.81
2600-3000	5	13.51

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของนิสิตผู้ได้รับจำนวนเงินทุนอุดหนุน
การทําวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3100-3500	4	10.81
3600-4000	4	10.81
ไม่ระบุ	3	8.11
รวม	37	100

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่านิสิตผู้ทําวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 ที่ได้รับทุนอุดหนุน
ในการทําวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย หรือจากสถาบัน/หน่วยงานอื่นที่ได้รับทุนระหว่าง
1600-2000 บาท มีค่าร้อยละสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 29.73 อันดับรองลงมาได้แก่ ทุนระหว่าง
2600-3000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.51 และที่ได้น้อยที่สุดคือเงินทุนระหว่าง 600-1000 บาท
คิดเป็นร้อยละ 5.41

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่นิสิตผู้ทําวิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2523-2529 ใช้ในการทําวิทยานิพนธ์

รายการ/ภาคการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	4	4.08
2	27	27.57
3	12	12.25
4	15	15.30

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่นิสิตมหาวิทยาลัยมหามงกุฎ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ (ต่อ)

รายการ/ภาคการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
5	8	8.16
6	5	5.10
7	21	21.42
8	6	6.12
รวม	98	100

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่านิสิตมหาวิทยาลัยมหามงกุฎ สาขาวิชา
 นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2529 ใช้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์ 2 ภาคการศึกษา มีค่าร้อยละสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 27.57 อันดับรองลงมาได้แก่ 7 ภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.42 และที่ใช้เวลา 1 ภาคการศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.08 นิสิตส่วนใหญ่ใช้เวลาทำวิทยานิพนธ์มากกว่า 1 ภาคการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 95.02 และระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เท่ากับ 4.28 ภาคการศึกษา

ศูนย์วิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย